

דְּבָרִים שבת חזון

בעלון נעסוק בתוכן שיעור 589 שנערך ביום ב' ברמת השרון ברחוב הקוצר 2, בשעה 19:00, במדרשת "ברינה יקצורו", בנשיאות מ"ר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.

עלון מס' 476 שנה י' העלון מוקדש לרבי חיים שרעבי בן דוד ורחל ז"ל ה' מנחם-אב תש"פ

דְּבָרִים - תוכן ענייני הפרשה

- א. בר"ח שבט, התחיל משה את משנה תורה, ברמזי תוכחה.
- ב. מינוי שופטים, והמצוה לשפוט בצדק, לא תגורו מפני איש.
- ג. פרשת המרגלים, נרגנות עם ישראל על ה', והגזירה שרק בניהם יבואו לארץ, חטא המעפילים ועונשם.
- ד. מסעי ישראל בעבר הירדן המזרחי - בגבול בני עשו, מואב, ועמון (והאיסור ללחום עמהם).
- ה. מלחמות ישראל עם סיחון מלך חשבון, ועוג מלך הבשן.
- ו. נחלת חצי שבט מנשה, ראובן ובני גד - בארץ סיחון.
- ז. ציווי משה ליהושע, שלא לפחד מלהילחם נגד מלכי כנען, אלא לבטוח בה', כי הוא הנלחם בשביל בני ישראל.

"אלה הדברים..." (א, א)

"אלה הדברים" - מהם 'הדברים'? בדרך רמז ננסה לעמוד על אותם הדברים לפי 'בעל הטורים'.

ספר בראשית מתחיל באות ב', ספר שמות מתחיל באות ו', ספר ויקרא מתחיל באות ו', ספר במדבר מתחיל באות ו', וספר דברים מתחיל באות א', הגימטריה של כל האותיות הללו עולה לעשרים ואחת (21) כמניין - "א-ה-י-ה". ואפשר אולי ברמז לומר שהמספר 21 הוא הפרק שבין י"ז תמוז לבין ט' באב - שלושת השבועות - ימי בין המצרים.

סופי התיבות הראשונות של חמשת החומשים הם: בראשית - ת', שמות ה', ויקרא - א', במדבר - ר', דברים - ה', סך הכל - שש מאות ואחת עשרה (611) כמניין 'יראת', כפי שכתוב בפסוק (תהלים קיא, י): "רְאֵשִׁית חֻקְמָה יִרְאֵת ה'". כמו כן המלה "תורה" גם היא עולה למניין 611, ומוסיף 'בעל הטורים', ואומר שהאותיות המסיימות את הספרים הן: בראשית - מ' (במצרים), שמות - מ' (מסעיהם), ויקרא - י' (סיני), במדבר - ו' (ירחו), דברים - ל' (ישראל), בגימטריה - 126, כמנין המלה 'עֲנֹו'. ללמדנו שאמנם - יש לומדים רבים לתורה אבל התורה תישאר רק אצל מי שהוא עֲנֹו. ועל כך נאמר: "וּמִשְׁפָּטִים בָּל יִדְעוּם הַלְלוּהָ". "יְדַעוּם", עם הכולל בגימטריה - "עֲנֹוה".

"אלה הדברים אשר דבר משה..." (א, א)

וברש"י: הוכיח על חטא העגל ומחלוקתו של קרח. מסופר על הגאון ר' לייב "מוכח" שהיה נוהג לדרוש ולהשמיע בכל יום ויום לפני הקהל דברי מוסר ותוכחה. פעם אחת אמר לו הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" הלא אצל משה רבינו שלא הוכיח את ישראל אלא סמוך למיתה, ואם כן למה זה אתה מוכיח את ישראל בכל יום. השיב לו ר' לייב, אמנם כן הוא, אלא שכבר שנינו "שוב יום אחד לפני מיתתך" והיינו שישוב בכל יום, כיון שאין האדם יודע מתי הוא היום האחרון שלו, ומטעם זה גם אני צריך להוכיח סמוך למיתתי שהוא בכל עת כי לא ידע האדם את זמן מותו...

999 תפ"ח

פרשתנו פותחת את חומש דברים הנקרא גם: "משנה תורה" מכיוון שהוא חוזר על כל ארבעת החומשים שלפניו. ומדוע אם כן נדרש חומש החוזר על כל מה שנאמר?! התשובה לכך היא: כיוון שכל עניינו של ספר דברים הוא דברי תוכחה ובתוכחה לא נאמרים דברים חדשים...

תוכחתו של משה רבינו היתה להביא לכך שבני ישראל יביאו לידי הגשמה את כל מה שלמדו במשך 40 שנה במדבר. והוא עושה זאת ברמז ע"י הזכרת המקומות שחטאו בהן ולפי רש"י הסיבה היא: מפני כבודן של ישראל.

פרשת דברים הנקראת בשבת זו לעולם חלה לפני תשעה באב. ושבת זו מכונה - שבת חזון ע"ש ההפטרה (ישעיה א): "חֲזוֹן יִשְׁעִיהוּ בֶן אֲמוּץ אֲשֶׁר חָזָה עַל הַיְהוּדָה וַיְרוּשָׁלַם בְּיָמֵי עֲזַיְהוּ יוֹתֵם אֶחָז יִחְזְקִיהוּ מַלְכֵי הַיְהוּדָה". הפטרה זו מלאה דברי תוכחה קשים ביותר לעם ישראל, והנביא מזהיר את העם על הצפוי לו אם לא יתקן את דרכיו.

נמצאים אנו ימים ספורים לפני תשעה באב. התענית השנה תחול ביום חמישי, אם עד אז המשיח יגיע, יום זה יהפוך למועד שנאמר (איכה א, טו): "קָרָא עָלַי מוֹעֵד".

למעונו של מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, נכנס אברך אחד ושאל: "ב'שולחן ערוך' נאמר כי בשעת ברכת המזון יש לכסות הסכין, לפי שיש חשש שבזמן שהוא אומר 'רחם נא על ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך' - ידקור עצמו בסכין מרוב צער על החורבן. והנה", שאל האברך, "מעולם הרי לא שמענו על חשש כזה, שאחד יזיק לעצמו כשמזכיר את חורבן בית המקדש"?

רבי חיים השיב לו: "הדין לא מוזר. פעם כל איש פשוט היה מבין את חומר עניין החורבן, ומאבד את עשתונותו כשמזכירו, עד כדי כך שהיה חשש אמיתי לסכנת נפשות. אנחנו, לצערנו הגדול - משונים, ולא ההלכה!"

ואל יאמר אדם: 'וכי בכוחי להביא את הגאולה?! הרי כל גאוני עולם ומצוקי ארץ הפילו על כך שיח ותחינה לפני בוראם, וביקשו והתחננו על ביאת המשיח, ולא נענו, ואני הקטן אוכל לעשות זאת?!'... אל יאמר זאת, אלא יתנהג כפי שמובא ב'מסילת ישרים' (פרק י"ט בביאור חלקי חסידות) וזה לשונו: הנה ודאי צריך שיצטער תמיד צער ממש על הגלות ועל החורבן, מצד מה שזה גורם מיעוט כביכול לכבודו יתברך, ויתאוה לגאולה לפי שבה יהיה עילוי לכבוד השם יתברך... ויתפלל תמיד על גאולת בני ישראל והשבת כבוד שמים לעילוי. ואם יאמר אדם מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל ירושלים וכו', המפני תפלתי יכנסו (יתקצו) הגליות ותצמח הישועה? תשובתו בצדו, כאותה ששינו (סנהדרין לו). לפיכך נברא אדם יחידי כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם, וכבר נחת רוח הוא לפניו יתברך שיהיו בניו מבקשים ומתפללים על זאת, ואף שלא תעשה בקשתם מפני שלא הגיע הזמן או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם והקדוש ברוך הוא שמח בזה, עכ"ל. למדנו מפורשות מדברי ה'מסילת ישרים' שכל אדם, גם בדורנו, יכול להתפלל אל השי"ת שיביא את משיח צדקנו, ויש להקב"ה נחת רוח גדול מזה.

אומרים חז"ל (תענית ל): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה, ונזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים... (א, א)

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים... - ספר דברים משנה תורה"

"אמר רבי שמעון בר יוחאי; ספר משנה תורה היה סיגנון (שגור בפיו) ליהושע, בשעה שנגלה עליו הקב"ה מצאו יושב, וספר "משנה תורה" בידו, אמר לו (יהושע א): חזק יהושע, אמץ יהושע! לא ימוש ספר התורה... (מדרש ב"ר ו).

למדים אנו שמהספר הזה ביחוד, יש להוציא ממנו כל אופני המוסר. להלן בפרשת המלך (דברים יז) שם נאמר: "וכתב לו את משנה התורה וקרא בו כל ימי חייו - למען ילמד ליראה את ה' ", ואף שמצות כתיבת התורה היא כל התורה כולה, בשלמות, מכל מקום הכוונה היא על "משנה תורה" שיביט בו המלך תמיד להגיע לתכלית המבואר ליראה את ה', ולבלתי רום לבבו, ולבלתי סור מן המצוה". והמדקדק יפה בדברי המוסר שבזה הספר, שיצא מפי משה רבינו ברוח קדשו, ימצא כל איש לפי ערכו דבש וחלב, כי גם יהושע, רבן של ישראל, השקיף בזה הספר תמיד, ומזה יתבונן כל אחד לפי כוחו וימצא ישר להלך נכחו, לפי הליכות עולם לו, ואור זה הספר יהיה נר לרגלו. אמנם ראש וסוף התוכחה שבזה הספר היא החזקת חוקים ומשפטים שהוא התלמוד בישראל, אשר ממנה תוצאות חיי האומה והיהדות בכלל, ועל זה נכרתה הברית השנייה בערבות מואב ובהר גריזים ובהר עיבל להקים את דברי התורה הזאת, וממנה פנה למוסרי אנשי המעלה, הן מי שזכה לתורה ועמלה, הן מי שברכו ה' להחזיקה בקיומה וכלכלה, ועל זה נקרא הספר הזה "משנה תורה". "משנה" - מלשון שינון, לשנן הרבה ולהשיב מלחמתה של תורה שערה, ובזה תהי לנו עוז ואורה!

[פתיחה לספר דברים מאת הנצי"ב]

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה... (א, א)

משה רבינו הוכיח את ישראל בראש חודש שבט, חמשה שבועות לפני יום פטירתו - ז' באדר. ביום הזה עמד משה וסיכם ארבעים שנות הנהגה עד לחטא העגל. הקשה רבי שלמה קלוגר זצ"ל ("טוב טעם ודעת" י"ד סי' קל"א): מדוע החל משה רבינו לכתוב את ספר 'דברים' דווקא בחודש שבט? וביאר: הרי מעצם כתיבת 'משנה תורה', שהוא ספר דברים, ע"י משה רבינו, נלמד מהו כח תלמיד חכם ומהי מעלתו. שהרי השווה הקב"ה את 'משנה תורה' שכתב משה רבינו - שיש בו קדושה, כמו התורה עצמה שכתב הקב"ה, ומדוע? כי רצה הקב"ה ללמדנו בזה מהו כבוד החכמים יודעי התורה ומעלתם, שתורתם היא כגוף התורה ממש בקדושתה ובמעלתה. וכיון שבחודש שבט יש את ראש השנה לאילנות, ותלמידי חכמים נמשלו לעץ המוציא פירות, כמאמר המדרש "ונטעתם כל עץ מאכל - הוא שכתוב "עץ חיים היא למחזיקים בה", ולמדים אנו שתלמיד חכם דומה לעץ חיים המוציא פירות מאכל, שקיומם תמידי ופירותיהם לנצח, אף המחזיקים בו - מעלתם כמותם.

ולכך התחיל משה רבינו בכתיבת ה'משנה תורה' בחודש זה, שבו נתגלה כבוד התלמיד חכם שנמשל לעץ החיים. וידועה אמרתו של ה"אגלי טל", שמיום ט"ו בשבט הרגיש שינוי לטובה בחידושי התורה שלו, כי ביום זה יכולים לזכות להתחדשות בתורה, כעץ מאכל הדומה לתלמיד חכם, שביום זה עולה השרף באילנות, ומתחדשת חיותו. כן התלמיד חכם זוכה ביום זה להתחדשות בתורה ופירותיה - שהם חידושי תורה שלו.

חומש דברים נקרא בתלמוד בבלי (מגילה ל"א): ובתלמוד ירושלמי (סנהדרין פ"ב ה"ו) - 'משנה תורה', בו חוזר משה רבינו ושונה לדור המדבר הנכנס לארץ את רוב מצוות התורה: ענין עשרת הדברות שבפרשת יתרו שחוזר ונשנה בפרשת ואתחנן, דיני עבד עברי שבפרשת משפטים ובהר שנשנה בפרשת ראה, ואיסור מאכלות אסורות שבפרשת שמיני שחוזר ונשנה בפרשת ראה. וחזרה התורה על פרשת המועדים שבפרשת אמור בפרשת ראה, ומצות ערי מקלט לרוצח בשגגה, שנצטוו לראשונה בפרשת מסעי, נצטוו שוב בפרשת שופטים.

בשם נוסף נקרא ספר דברים - 'ספר הישר', ומצינו בגמרא (עבודה זרה כ"ה). שדרש ר' אליעזר את הפסוק (שמואל ב': א, י"ח): **"וַיֹּאמֶר לְלֵמַד בְּנֵי יְהוּדָה קֶשֶׁת הַיָּהּ כְּתוּבָה עַל סֵפֶר הַיְיָשָׁר"** - זה ספר אברהם יצחק ויעקב, שנקראו ישרים. רבי אליעזר אומר: זה ספר 'משנה תורה' - כפי שכתוב **"וְעֵשֶׂת הַיְיָשָׁר וְהַטוֹב"** (דברים ו, יח).

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים... (א, א)

* א. בכל חומש דברים לא נמצא "ויאמר ה' אל משה", או "וידבר ה' אל משה", אלא פעם אחת בלבד **"ויאמר ופעם אחת וידבר"**. ושניהם מדברים בעניין אחד, לא שניתנה למשה עבור כלל ישראל לעשותה, אלא שנתנה למשה בלבד שהוא יעשנה, וכל ישראל רק יראו וידעו, והיא בסילוקו של משה מהעולם. "ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימך למות". וכן "וידבר ה' אל משה עלה אל הר העברים וכו' ומות בהר".

* ב. אכן אין בספר דברים אמירה או דיבור מפי ה' לישראל ע"י משה, אלא כל דברי הספר משה מפי עצמו אמרם ברוח הקודש שהיתה חופפת עליו בכל עת, ושכינה מדברת מגורונו.

* ג. כל הדברים שבספר זה אמרם משה לישראל בשלושים וששה הימים האחרונים לחייו - מיום א' שבט משנת הארבעים לצאת בני ישראל ממצרים עד ז' באדר, ופר' "וילך", "האזינו" ו"וזאת הברכה" נאמרו ביום פטירתו - בז' באדר, והתוכחות של פרשת "כי תבוא" ופרשת "נצבים" נאמרו יומיים לפני פטירתו.

* ד. ספר דברים בא לשנן להם התורה ולבארה היטב, למען יידע ויזכור הדור החדש על מה ולמה המתינו במדבר ארבעים שנה. מסיבה זו מדלג משה רבינו בתוכחתו על כל המאורעות של השנה הראשונה - כמתן תורה, משה ומריבה, מלחמת עמלק וחטא העגל, כיון שעיקר תוכחתו לעמו היא להסביר לדור החדש מה חטאם כי נתעכבו במדבר עד כה, ואילו שאר הדברים שנמנו למעלה אינו ענין לדור החדש כלל.

* ה. במשנה תורה כלולים דברי מוסר רבים, ולכן הרוצה להתקרב להקב"ה - ילמד תמיד בספר זה.

* ו. כתב הגאון מוילנא: ספר דברים כולל כל התורה כולה, וחמישה פסוקים ראשונים שבו כוללים כל הספר, ובארבעת הפסוקים הראשונים - רמ"ח אותיות כנגד רמ"ח מצוות התורה. [ספר הפרשיות]

לא מנצלים את הדמעות לתפילה על כלל ישראל ועל גלות השכינה, ועל כך שתחזינה עיננו בשובו של השי"ת לציון ברחמים. כי אם היינו עושים זאת, בוודאי שהקב"ה היה מאזין לתפילותינו ומחיש לנו את הישועה.

משל למה הדבר הדומה? סיפר ה'חפץ חיים': בן מלך שסרח, ואביו הרחיקו מארמונו, הגלהו הרחק הרחק, ושלח אותו לעבוד עבודת פרך אצל איכר פשוט שבפשוטים. לאחר שעברו כמה חודשים, התגעגע המלך לבנו, ושלח את מקורבו שילך אל האיכר ההוא, שיודיע לנסך שאביו המלך מעונין לסייע לו, וישאלהו במה הוא זקוק לעזרה.

כשהגיע השליח אל הכפר בו שהה בן המלך, הזדעזע לראות את מצבו הנורא של הילד המעוון, שהיה מורגל בכל התפנוקים שבעולם, ועתה עליו לעבוד אצל איכר המרוחק כמרחק שמים וארץ מנימוסי מלכות.

כשהציג השליח את עצמו בפני בן המלך, ושאל במה הוא זקוק לעזרה, ביקש הנסך שאביו המלך ישתדל אצל האיכר שלא ייתן לו עבודה כל כך קשה, ושייתן לו מדי יום קצת יותר אוכל... כשחזר המקורב אל המלך ודיווח לו על בקשותיו של בנו, פרץ המלך בבכי, ואמר: 'הזהו בני?! כך נראה בן מלך?! זה מה שעומד לו בראש - שיתנו לו קצת יותר אוכל, ולא ישתעבדו בו?! הלא היה באפשרותו לבקש הרבה יותר! הוא היה יכול לבקש ממני שאשחרר אותו, שאחזיר אותו אל הארמון, והכשירנו לימים שבהם יצטרך לאחוז בתפקיד המלך, ולענוד את הכתר לראשו!...'

כך גם אנחנו, אמר ה'חפץ חיים', מבקשים מהשם יתברך שייתן לנו קצת יותר אוכל, קצת יותר פרנסה, קצת יותר נחת, אבל שוכחים את העיקר, ולא מבקשים על הגאולה, וחבל. כי אם היינו עושים זאת, בוודאי שבכלל מאתיים מנה, ועם גאולתנו - היו גם כל הצרות חולפות מן העולם! ומכאן שבכל תפילה, מצוה או לימוד שאנו עושים עלינו לבקש על צער השכינה ולומר: "לאקמא שכינתא מעפרא..."

טובל פתו בכוס דמעותי

אחד מתלמידי הגאון הגדול ה'חתם סופר' זצ"ל, רבי משה נובומסטר מהמבורג, מתאר בספרו 'זיכרון למשה' כיצד הרב זי"ע קיים בנפשו את מצוות זיכרון החורבן וצערה של שכינתא בגלותא, וכך הוא כותב: "פעם, בערב תשעה באב, התבודד החתם סופר בחדרו. הייתי סקרן מאוד לדעת את סיבת התבודדותו, כי הלוא ידעתי שבערב תשעה באב אחר הצהריים, אינו עוסק לא בדבר הלכה ולא בחיבור תשובות לשואלים. העזתי פניי ברבי, והצצתי דרך חור המנעול, ומה נורא המחזה שנגלה לעיניי: איש האלוקים יושב ומקונן על חורבן הבית, על ידו מונח ספר ובידו כוס אשר לתוכה הזיל דמעותיו עד שנתמלאה, ובשעה שישב לאכול סעודה המפסקת לגם מכוס הדמעות, לקיים מה שנאמר (תהלים פ, ו): 'הַאֲכַלְתֶּם לֶחֶם דְּמָעָה וַתִּשְׁקְמוּ בְדִמְעוֹת שְׁלִישׁ'..."

את תלמידו של ה'חתם סופר' - רבי שמעון דייטש - שעלה לימים לירושלים, מצאו פעם בערב תשעה באב בשעת הסעודה המפסקת, כשהוא טובל את פתו בכוסית של דמעות. "מאי האי"? שאלוהו חבריו.

"כך נהג מורי ורבי ה'חתם סופר' - נענה להם רבי שמעון - 'שהיה סוגר עצמו בחדר מיוחד בערב תשעה באב אחר הצהריים, בוכה ומקונן על חורבן בית המקדש ועל גלות השכינה, אוסף דמעותיו בכוס, ואחר כך טובל בהן את פתו בסעודה המפסקת, לקיים מה שנאמר 'וַתִּשְׁקְמוּ בְּכִי מִסִּכְתֵּי'..." [חלקים מתוך מאמר של הרב בנימין כהן - המבשר תורני פנחס תשל"ח]

לאחר שחרורו של האדמו"ר מצאנו זי"ע ממחנות ההשמדה של הצורך הנאצי, התבטא הרבי ואמר כי אכזבתם של המשוחררים היתה עצומה; "היינו בטוחים שרק המשיח הוא שיגאל אותנו ולא האמריקאים..."

בימים עברו, מצא כל יהודי מפלט לצרותיו, בציפייה לביאת המשיח בגאולה השלימה. כיום, למגינת לבנו, אנו חשים עצמנו כבני חורין וכאילו אין אנו חסרים כלום. כל תענוגי העולם הזה בהכשרים הכי מהודרים, מעופפים ונעים סביבנו, כמי שמבקשים ומתחננים; 'אנא! טלוני אליכם, אנא! הכניסוני לפתחכם, טעמו וראו כי טוב'... צערה של השכינה? חסרונו של המזבח? אורה של המנורה?...

כמעט ואין אנו פנויים לחשוב על דברים כגון אלו. בל"ז (לוח זמנים) היומי אין זכר קלוש למושגים שכאלו, אך בל"ז השנתי של חז"ל, ימים אלו כימים של פסק זמן מהווי החולין היומי, שבו אנו צריכים להעלות על הלב את זיכרון החורבן וצערה של השכינה הקדושה.

הנביא ישעיהו קורא לנו: "דַּבְּרוּ עַל יָבַי וְרוּשָׁלַיִם" (מ, ב). פירוש הדבר - סבורים אנו כי איננו מסוגלים לבכות על החורבן, אולם הנחה זו בטעות יסודה. נראה כי הדבר נובע מחוסר התעניינות מספקת. אולם, כאשר חושבים על הדבר, מדברים עליו וממשמשים בו, לבסוף לא רק מבינים אותו במוח, כי אם גם מרגישים אותו בלב, כפי שיכול להעיד מי שהתנסה בכך...

הבעיה שכל אחד מתפלל על צרתו

פעם הגיע סוחר כבשים לפני הרבי מאפטא, בעל ה'אוהב ישראל' זי"ע, ושטח בפניו את בעיותיו. הוא תאר בהרחבה את הקשיים בגידול הצאן, והמשיך לדבר על כל הפרטים ופרטי הפרטים, מבלי לשים לב לשעה המתארכת.

כל אותה עת ישב ה'אוהב ישראל' מקשיב ומחריש. לפתע, פרצה אנחה עמוקה מלבו, והוא פנה לסוחר הכבשים ואמר: "אתה מדבר כל הזמן על הכבשים שלך, ושכחת לגמרי את האסון הכבד שאירע הבוקר לעם ישראל..."

"איזה אסון אירע הבוקר"? שאל הסוחר בבהלה. נענה הרבי ואמר: "כנראה שכחת שבית המקדש חרב, ועם ישראל לא יכול היה להקריב הבוקר את קרבן התמיד... אוי! לא קיימנו היום את המצוה של 'את הכבש האחד תעשה בבוקר'..."

הכמיהה והתפילה לגאולת ישראל וגלות השכינה, מקבלת משנה תוקף בימי בין המצרים. בימים אלו כל אדם מישראל שופך כמים לבו לפני ה', ומתחנן על הקץ לגלות.

הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי, סיפר דבר מופלא על הרבנית שטיינמן ע"ה, כפי שמובא בשמו בספר 'ברכי נפשי': בערב ר"ח הגיעה הרבנית לבית הכנסת, כדי להתפלל תפילת יום כיפור קטן. היה זה בתקופה שבה אירעו צרות רבות רח"ל, הבכיות בעזרת הנשים עלו למעלה ראש. כולן הבינו שיש להעתיק ברחמים מרובים על שארית ישראל, ולבקש מהקב"ה שיחוס וירחם עלינו, ויצילנו מן הצרות הבאות ומתרגשות לעולם. בתום התפילה, פנתה הרבנית ע"ה אל כמה ממקורבותיה, ואמרה להן: "אני מרגישה שהיה אפשר לנצל את כל הדמעות הללו שנשפכו כאן כמים, לדבר מועיל יותר, והוא - להתחנן בפני השי"ת שיחזיר אותנו אל חיקו, וישיב את השכינה אל מקומה, ויביא את משיח צדקנו. שהרי כשיבוא המשיח ויגאלנו, תיעלמנה כל הצרות!"

הרבנית הוסיפה ואמרה, שבוודאי אין לתאר ואין לשער את כוחה של דמעה הניגרת מעינו של יהודי, אבל הבעיה היא שכל אחד מתפלל על צרתו שלו, או לכל היותר על צרותיו של הציבור שבו הוא שוכן, ולא יותר מזה.

”וְאָמַר אֲלֵכֶם לֹא תַעֲרֹצוּן וְלֹא תִירָאוּן מֵהֶם”

(א, כט) - **יש דין ויש דיין**

זו היתה משפחה מוכרת בעיר טשקנט שבאוזבקיסטן, אך לא מסיבות חיוביות. בני המשפחה הסבו עוגמת נפש רבה לקהילה היהודית. הם היו חצופים ועזי מצח, והיו הראשונים לפרוץ את גדרות המסורת ולרמוס את קודשי ישראל. הכול חששו מלהתעמת עם האנשים האלימים האלה. וכך סבלו היהודים בשקט, ושמה של המשפחה נהפך לשם נרדף להתנהגות גסת רוח ותוקפנית.

בתשעה באב תר"פ (1920) נפל דבר. בית הכנסת המרכזי בעיר המה מיהודים שישבו על הארץ וקוננו על חורבן בית המקדש. נעימת הקינות העגומה השרתה אווירת אָבֵל על כולם. לפתע פתאום נפתחה הדלת וקבוצת אנשים פסעה פנימה. עיני המתפללים נפערו בתדהמה. אלה היו בני המשפחה הידועה לשמצה, מגדול ועד קטן. הם נכנסו לבית הכנסת בראש מורכן ומעיניהם זולגות דמעות.

עד מהרה נודע פשר הדבר. כמה ימים קודם לכן חלם אחד מראשי המשפחה חלום ביעותים. בשנתו הופיע זקן המשפחה המנוח, איש רע-מעללים, סולימאן שמו. שמו של סולימאן זה נישא בתיעוב בפי הבריות. הוא היה איש תקיף ופורק עול. בעקבותיו יצאו כל ילדיו לתרבות רעה. לפני שנים רבות עלה לירושלים ושם התחבר אל פורקי עול מסוגו.

עברו שנים רבות. בקיץ של אותה שנה נפטר סולימאן הזקן, ופתאום הפתיע את אחד מבני משפחתו בחזיון לילה מבעית. בחלום השמיע לו דברים נוקבים, הזהיר אותו במילים קשות ועורר אותו לחזור בתשובה. הלה הקיץ משנתו מזועזע, אך התעשת במהרה והתייחס לאירוע כאל חלום שווא. בלילות הבאים חוו עוד בני משפחה חוויה דומה. הם הוסיפו וסיפרו על תיאורים חריפים שהשמיע סבם בחלום, על העונשים הצפויים להם אם יוסיפו ללכת בדרכם הרעה.

קעת כבר לא היו יכולים להתעלם מהמסר החוזר ונשנה. התכנסו כל ראשי המשפחה לחשבון נפש נוקב. כך ישבו בתשעה באב טרוטי עיניים, והחלו להכות על חטא ולהביע חרטה על אורחות חייהם. משם יצאו לבית הכנסת, בהחלטה נחושה לשוב בתשובה שלמה. גם נסיבות מותו של סולימאן היו אפופות מסתורין, שהוסיף נופף לסיפור כולו.

הוא נפטר בירושלים, במרכז הרפואי 'משגב לך'. שנתיים קודם לכן נפגע מירי בידו, במהלך אירועי מלחמת העולם הראשונה. ידו נקטעה והוא נעשה סיעודי. האיש אושפז ב'משגב לך', אך אופיו התוקפני לא נטש אותו גם שם.

רגיל היה לעלות על יצועו בלילה ולקרוא סיפורי מעשיות. בשל מנהגו זה נקלע לעימותים תכופים עם שכניו לחדר, שהאור הפריע להם. האחות הראשית, מלכה-דיצה, החליטה לשים קץ למריבות הבלתי-פוסקות, והורתה להתקין מחיצה סביב מיטתו של סולימאן, כדי שיוכל ליהנות מאור הנר בלי להפריע לשנתם של חבריו לחדר.

לילה אחד נפל הנר הדולק על מיטתו של סולימאן. האש אחזה במזרן במהירות, ועד שהצוות הרפואי הוזעק למקום - נקבע מותו של סולימאן.

”יש דין ויש דיין”, הפטירו זקני ירושלים בעצב. הללו זכרו היטב את שהתרחש כשישים שנה קודם לכן. באותה עת בערה ירושלים על רקע מאבק עז, בין קהילת היראים לבין אנשי ההשכלה והרפורמה. הללו הקימו מוסד חינוכי ברוח ליברלית, ורבני ירושלים הכריזו מלחמה נגדם.

בט' בסיוון תרט"ז נערך כינוס גדול בבית הכנסת 'החורבה', ובראשו גדולי התורה של ירושלים, כדי להכריז חרם על פורצי החומות. נישאו נאומים נוקבי תהומות, מלווים תקיעות שופר, פרקי תפילה וזעקה על צער השכינה.

ואז קרה הדבר. מבעד לחלון בית הכנסת השררב פנימה פרצופו של צעיר גלוי ראש. זה היה סולימאן, שנשלח לחרח אחר מעשיהם של הרבנים.

בדיוק אז הושמע נוסח החרם, ובו האזהרה: "וכל מי אשר יעבור על האיסור ויתן מזרעו שמה, ורבעה בו כל האלה". למשמע הדברים גאה זעמו של סולימאן בקרבו. סמוך אליו עמד רבי יונה-לייב מנדלזון, מנקיי הדעת שבירושלים, ובידו נר שחור דולק. כאחוז טירוף שלח סולימאן את ידו, חטף את הנר הדולק מידו של רבי יונה-לייב, והטיח אותו בפניו. מהומה קמה במקום. קצוות זקנו של רבי יונה-לייב התלקחו, אך העומדים סביב הצליחו לכבות במהירות את האש. כשנרגעו הרוחות הוסיף המעמד להתנהל עד סופו.

באותו ערב פגש רבי יונה-לייב את ראש ישיבת המקובלים, רבי רפאל-ידידיה אבולעפיה. הלה הביט בזעזוע בזקנו החרוך של רבי יונה-לייב ואמר: "בטוחני שהאיש שהעז לפגוע כך בדיקנא קדישא לא יינקה וישולם לו מידה כנגד מידה". הדברים יצאו מפיו של הצדיק, וכחלוף יותר משישים שנה שבו להדהד בקרב זקני ירושלים. "האיש שיחק באש ונענש באש", שחו בחרדת קודש.

[ע"פ 'בין ירושלים והגולה']

"בעם ישראל שרוי הפתגם 'עוד חיון למועד'. הכוונה הפנימית בביטוי זה היא ששבת חוון, שקודם תשעה באב, עוד תהיה למועד גדול ושמח בישראל".
[רבי שלום מקוידנוב זצ"ל]

**בברכת התורה
רון ברינה**

"לְאֲדָם מַעֲרֵכֵי לֵב וּמַה' מַעֲנֵה לְשׁוֹן" [משלי טז, א]

לעילוי נשמת - העלון מוקדש לרבנו יצחק בן שלמה לוריא האשכנזי - האר"י ז"ל

מ"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה נפתלי בן רוזה: סמי בן שמחה: גורלי בן שמחה אברהם בן חנה: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה סלמן בן חבו ודוד: יעקב בן סאלם: חיים בן אסתר אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רוני בן עזיזה אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיאל: סמי בן חנה

משה אהרן בן מאיר יצחק: חנינה בת כמיסה: מאיר בן שמחה: יוסף בן סולטנה מינה בת מרדכי שמואל: יפה נדרה בת נעימה: ג'וליה חיה בת גריסה מרים בת עזיזה: נוראני בת מרים ורבי: כתון בת חביבה: אהובה (דייז) בת טובה שמחה בת סרח: חיה בת יוסף: רחל בת חנה

להצלחה: אריה (לאון) בן מלכה: אליעד יעקב בן פאולה

יוונג הגון - זהבה בת אטו: ג'ימי שמואל בן אסתר (Jimmy Shmuel ben esther) רחלי בת זהבה: עדינה בת שמחה: הדס-הודיה בת פאולה: אלקנה רחמים בן איריס

לרפואת:
הרב מאיר נסים בן כמסאנה שליט"א אברהם בן חנה: יעקב ישראל בן גלית אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זוליס בת חנה דוד בן שמחה: מנחם בן עליזה: איתן חיים בן שלומית פאולה בת דינה: זהבה בת הודיה: גלית בת רות מרים קרן בת רבקה: אילה לאה בת ציפורה שרה בת רבקה: שרה תהילה בת חנה אברהם בן אנט: פיבי בת חביבה בן חמו אריאל בן אביגיל: שושנה בת שדרה רחל בת נטרה: רות בת לינה: נורית בת רחל

לזרע של קיימא:
יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: לאור בן דינה שושנה רייזל בת מינה: שירה בת שושנה מיטל בת לולו: ליאת בת ויקטוריה שמחה צביה בת רחל יובל בן שלומית רחל בת חיה עדי בת מזל

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - 050-3828752

או במייל: Ronbarina@gmail.com

כתובת: הקוצר 2 רמת השרון מ. 4741102

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים

ניתן לשלוח צ'ק לכתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון